

1. ΚΕΙΜΕΝΟ

Γ. Σεφέρη: “Ελένη”

(Κ.Ν.Λ. Α΄ Λυκείου, σσ. 217 - 221)

2. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ

2.1. Παραδείγματα ερωτήσεων ελεύθερης ανάπτυξης

1. Ποια μυθικά στοιχεία γνωρίζετε σχετικά με το πρόσωπο του Τεύκρου;
2. Ποια είναι η άλλη εκδοχή (η αντι-ομηρική) για το πρόσωπο της Ελένης και από πού την αντλεί ο ποιητής;
3. Ταυτίζεται ο ποιητής με κάποιο από τα μυθικά πρόσωπα; Αν ναι, με ποιο; Σε ποιους στίχους διακρίνεται ευκρινέστερα ο ίδιος ο ποιητής;
4. α) Οι μύθοι έχουν συνήθως ένα επιμύθιο, δηλαδή ένα συμπέρασμα. Ποιο είναι το επιμύθιο στο συγκεκριμένο ποίημα;
β) Πώς μπορεί να συσχετιστεί το επιμύθιο του ποιήματος με την ιστορική πραγματικότητα της Κύπρου;
5. Να κατατάξετε τα “δρώμενα” του ποιήματος στους τρεις χρονικούς άξονες: παρόν - παρελθόν - μέλλον. Ποιος είναι ο στίχος-κλειδί που βοηθάει τον ποιητή να περάσει από το ένα χρονικό επίπεδο στο άλλο;
6. “Τυφλή φωνή, που ψηλαφείς μέσα στη νυχτωμένη μνήμη βήματα και χειρονομίες...” (στ. 6-7): ποιο είναι το νόημα του στίχου;
7. Τι νομίζετε ότι εννοεί ο ποιητής με “το πικρό τρικύμισμα της ξαγριεμένης σκλάβας” (στ. 8);
8. Τι οδήγησε τον Τεύκρο στην αμφισβήτηση που υπάρχει στο στίχο 52 (“τ’ είναι θεός; τι μη θεός; και τι τ’ ανάμεσό τους;”);
9. Οι στίχοι 54 - 68 αποτελούν υποθετικές προτάσεις. Τι δηλώνουν κατά τη γνώμη σας: αμφισβήτηση, ευχή ή ελπίδα; Να δικαιολογήσετε τη γνώμη σας.
10. Η λέξη “αλήθεια” συναντάται έξι φορές στο ποίημα. Τι θέλει άραγε να δείξει με αυτήν την επανάληψη ο ποιητής;
11. Με ποιες εικόνες δείχνει ο ποιητής τις συνέπειες του Τρωικού πολέμου (και γενικότερα κάθε πολέμου);
12. Κύρια χαρακτηριστικά του συμβολισμού είναι η μουσικότητα και η υποβλητικότητα: μπορείτε να επισημάνετε τα στοιχεία αυτά σε συγκεκριμένους στίχους;

13. Σας ικανοποιεί ο τίτλος του ποιήματος; Αν σας ζητούσαν να δώσετε έναν τίτλο, ποιον άλλο τίτλο θα προτείνετε;
14. Γιατί το φεγγάρι παρομοιάζεται με την Αφροδίτη στο στίχο 17;
15. Τι εννοεί ο ποιητής με τις “τρέλες” και το “δόλο” των θεών (στ.12, 59);
16. Γιατί το *αηδόνι* μπορεί να θεωρηθεί ποιητικό εύρημα;

2.2. Παραδείγματα ερωτήσεων σύντομης απάντησης

1. Ποιο αίσθημα δημιουργεί στον ποιητή και στους αναγνώστες η νυχτερινή φωνή του αηδονιού;
2. Σε ποιους στίχους μπορούμε να βρούμε “βιογραφικά” στοιχεία του ίδιου του ποιητή;
3. Να ερμηνεύσετε σύντομα δύο από τα βασικότερα σύμβολα του ποιήματος.
4. Συχνά, αυτό που προβάλλεται είναι μόνο το *πρόσχημα* και όχι η αιτία για κάτι που γίνεται. Μπορείτε να βρείτε στίχους που φανερώνουν ότι συμβαίνει αυτό;
5. Γιατί, κατά τη γνώμη σας, δεν υπάρχουν απαντήσεις στα ερωτήματα του ποιήματος; (Δώστε μια σύντομη απάντηση).
6. Να περιγράψετε σύντομα τα αισθήματα του Τεύκρου που κρύβονται πίσω από το ερώτημα του στίχου 51 (“Κι ο αδερφός μου;”).
7. Τι συμβολίζει στο ποίημα η Τροία; (Δώστε μια σύντομη απάντηση).
8. Να περιγράψετε σύντομα τη “ζωντανή” Ελένη και το είδωλό της.
9. Να επισημάνετε τρεις στίχους που σας αρέσουν ιδιαίτερα και να εξηγήσετε γιατί.
10. Στο στ. 41 γιατί το ρήμα “σφαζόμεσταν” χρησιμοποιείται σ’ αυτό το χρόνο;

2.3. Συνδυασμός ερωτήσεων σύντομης απάντησης και ελεύθερης ανάπτυξης

1. Να διακρίνετε τις ενότητες του ποιήματος με βάση:
 - α) το χώρο
 - β) το χρόνο
 - γ) τα πρόσωπακαι να σχολιάσετε το μοτίβο που λειτουργεί ως “αρμός” στο ποίημα.
2. Ποια επίθετα αποδίδει ο ποιητής στο αηδόνι; Ποια είναι η σημασία τους;

3. Γνωρίζοντας τη μεταγενέστερη ιστορία της Κύπρου μπορούμε να χαρακτηρίσουμε τον ποιητή “προφητικό”; Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας.
4. Να προσδιορίσετε μερικές φράσεις του ποιήματος που δείχνουν ότι ο ποιητής έχει “εικονοπλαστική ικανότητα”, δηλαδή ικανότητα να δημιουργεί εικόνες.
5. Ποιο αίσθημα δημιουργούν οι στίχοι 48-49 (“για ένα λινό κυμάτισμα για μια νεφέλη / μιας πεταλούδας τίναγμα το πούπουλο ενός κύκνου”); Τι κοινό έχουν με το “πουκάμισο αδειανό” (στ. 50);

2.4. Παραδείγματα ερωτήσεων αντικειμενικού τύπου

2.4.1. Ερωτήσεις σύζευξης

Να γράψετε δίπλα από τον κάθε αριθμό της πρώτης στήλης το γράμμα του στοιχείου της δεύτερης στήλης που αντιστοιχεί σε αυτό: (περισσεύουν δύο)

Α	Β
1. “στα χείλια της ερήμου...”	α) φράση με σύνθετο επίθετο
2. “... και τα μάτια με τα μεγάλα βλέφαρα”	β) μεταφορά
3. “στην Κύπρο τη θαλασσοφίλητη”	γ) επανάληψη
4. “Αηδόνι αηδόνι αηδόνι”	δ) εικόνα
5. “... για μιαν Ελένη”	ε) προσωποποίηση
	στ) υπερβολή
	ζ) ποιητικό σύμβολο

2.5. Συνδυασμός ερωτήσεων αντικειμενικού τύπου και ελεύθερης ανάπτυξης

1. Α. Βάλτε σε κύκλο το γράμμα της απάντησης που θεωρείτε σωστή:

Στους στ. 59 - 68 ο Σεφέρης προβληματίζεται για:

- α) τη χρησιμότητα των αγγελιοφόρων
- β) το ανώφελο των θυσιών
- γ) το παράλογο των μύθων
- δ) την ασημαντότητα της ζωής

Β. Να τεκμηριώσετε την επιλογή σας.

3. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΣΠΙΤΙ

1. Τι απασχολεί τον ποιητή μια νύχτα αγρύπνιας; Ποιοι αρχαίοι μύθοι τον βοηθούν να εκφράσει τον προβληματισμό του; Καταλήγει σε κάποιο συμπέρασμα;
2. Πώς παρουσιάζει ο Σεφέρης στο ποίημα το ρόλο των θεών και της μοίρας στα ανθρώπινα πράγματα;
3. Αν θεωρήσουμε ότι το ποίημα ανήκει κυρίως στο συμβολισμό, ποια στοιχεία του ποιήματος μπορούν να ενισχύσουν αυτή την άποψη;

4. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΣΥΝΘΕΤΙΚΩΝ - ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

1. Ο Γ. Σεφέρης παρουσιάζει αρχαίους μύθους προσαρμοσμένους στη σύγχρονη πραγματικότητα. Πώς τους αξιοποιεί στα ποιήματα: «Ελένη», «Επί ασπάλαθων» και «Πάνω σ' ένα ξένο στίχο»;
2. Πώς παρουσιάζει ο Όμηρος (*Ιλιάδα*) και πώς ο Σεφέρης την Ελένη; Πώς φαντάζεστε την καθεμιά (έκφραση προσώπου, κινήσεις, ρούχα);
3. Να ζωγραφίσετε (όσοι μπορείτε) την Ελένη με βάση τους στίχους 28-37.
4. Να αναζητήσετε ποιήματα από την Νεοελληνική και Ευρωπαϊκή λογοτεχνία¹ με τον ίδιο τίτλο “Ελένη” και να παρουσιάσετε τη λειτουργία του ίδιου συμβόλου [της Ελένης] σε κάθε ποίημα.

¹ Βλ. *Νεότερη Ευρωπαϊκή Λογοτεχνία Β΄* Λυκείου (μάθημα επιλογής) και Backès J. L., *Ο μύθος της Ελένης*, μτφρ. Μ. Γιόση, εκδ. Μεγάρου Μουσικής Αθηνών, σσ. 376-453.

5. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΚΡΙΤΗΡΙΩΝ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Κριτήριο για ολιγόλεπτη γραπτή δοκιμασία

(20 λεπτά)

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ:

ΤΑΞΗ: ΤΜΗΜΑ:

ΜΑΘΗΜΑ: Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας

Γ. Σεφέρης: Ελένη

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ:

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Ποια εκδοχή του μύθου της Ελένης χρησιμοποιεί στο ποίημα αυτό ο Σεφέρης; Γιατί προτιμά αυτή την εκδοχή;

.....
.....

Μονάδες 6

2. Ποια είναι τα “πρόσωπα” του ποιήματος; Υπάρχουν κοινά στοιχεία ανάμεσα στον ποιητή και σε κάποιο από αυτά τα πρόσωπα; Αν ναι, να επισημάνετε τα σημαντικότερα.

.....
.....

Μονάδες 6

3. Τι μπορεί κατά τη γνώμη σας να συμβολίζει η Ελένη; Γιατί ο ποιητής την αποκαλεί “πουκάμισο αδειανό”;

.....
.....

Μονάδες 4

4. Να προσδιορίσετε μερικές φράσεις του ποιήματος που δείχνουν ότι ο ποιητής έχει “εικονοπλαστική ικανότητα”, δηλαδή ικανότητα να δημιουργεί εικόνες.

.....
.....

Μονάδες 4

Κριτήριο για ωριαία γραπτή δοκιμασία

(45 λεπτά)

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ:

ΤΑΞΗ: ΤΜΗΜΑ:

ΜΑΘΗΜΑ: Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας

Γ. Σεφέρης: *Ελένη*

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ:

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Να παρουσιάσετε σύντομα τους μύθους που αξιοποιεί ο Σεφέρης στο ποίημα αυτό. Πώς κατορθώνει να τους συνδέσει με το παρόν;

.....
.....

Μονάδες 5

2. Γιατί υποστηρίζεται ότι ο Τεύκρος είναι μία *personna* (= προσωπείο) του Σεφέρη;

.....
.....

Μονάδες 5

3. Στους στ. 48 - 50 δίνεται το ιδανικό για το οποίο θυσιάστηκαν οι Τρώες. Να τους αναλύσετε προεκτείνοντας το νόημά τους στη σύγχρονη εποχή.

.....
.....

Μονάδες 5

4. Η δραματικότητα θεωρείται βασικό χαρακτηριστικό του ποιήματος: Συμφωνείτε; Αν ναι, πώς, κατά τη γνώμη σας, πετυχαίνει ο Σεφέρης να δραματοποιήσει τον ποιητικό του λόγο;

.....
.....

Μονάδες 5